

Älgbetesskador i ungskog

Jönköpings ÄFO 3 2012

RESULTATBLAD 12
2012

På uppdrag av **Sveaskog AB** har Svensk Naturförvaltning AB inventerat älgbetesskador i Älgförvaltningsområde 3 i Jönköpings län. Liknande inventering har genomförts ett par tillfällen tidigare i området men då enbart på Sveaskogs egna marker. Andelen färska skador skattades på tall till 14% och på huvudstammar till 6%. Med dessa skadenivåer är prognosen att det kommer finnas knappt 1200 oskadade barrhuvudstammar per ha, varav endast en dryg tiondel kommer utgöras av tall, när älg och rådjur inte längre attraheras av träden.

OMRÅDE

Förvaltning av älg i Sverige håller på att ta en ny form. Varje län har delats in i älgförvaltningsområden (ÄFO) stora nog för att man där i praktiken ska ha en egen älgstam. Syftet är att i organiserad samverkan inom respektive ÄFO skapa en älgstam av hög kvalitet i balans med betesresurserna.

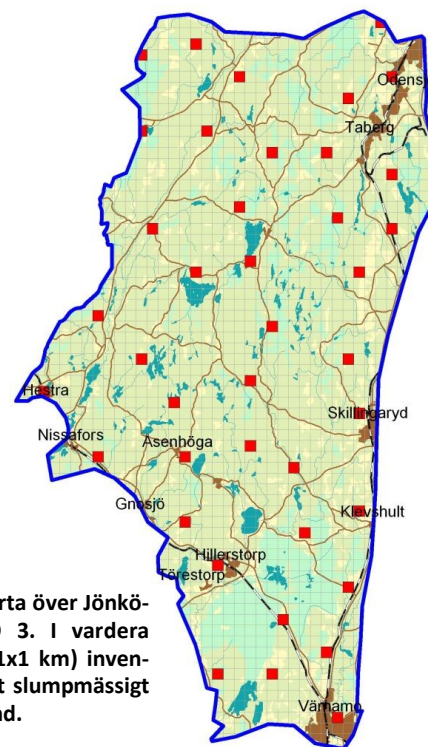
I Jönköpings län 2012 valde Sveaskog AB ut ÄFO 3 (figur 1) för att där ta få en bild av skadeläget. Delar av området har inventerats tidigare men då endast på Sveaskogs egna marker.

METODIK

Inventeringen gjordes på marker som avverkats efter 1997 och koncentrerades till ungskogar med minst 20 % tall eller gran och med träd i åldersintervallet 5 till 15 år, det vill säga då de är som mest exponerade för älgbetesskador.

Området delades in i kvadratkilometerstora rutor där ett slumpmässigt valt bestånd i vardera av 40 slumpmässigt valda rutor inventerades (figur 1). Mätningarna genomfördes i 25 m² provytor. I varje bestånd inventerades 10 provytor. Tiden för inventeringen sträckte sig från 17 till 22 juli 2012.

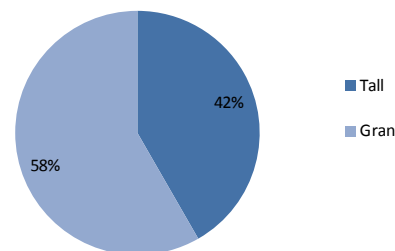
I varje provyta räknades dels alla stammar, högre än halva höjden på genomsnittet av de två högsta barrträden (medelmaxhöjd) och dels upp till tio huvudstammar. Huvudstammar bedömdes vara de stammar som före senaste vintern hade störst potential att ge störst ekonomisk avkastning. Varje inräknad tallstam samt alla huvudstammar undersöktes noga med avseende på skador. Skador klassades som färska eller äldre där färsk skada definierades som skada som skett sedan tillväxtstart föregående sommar fram dito årets. Färska skador delades upp på toppskottsbyte, stambrott och barkgnag.

Figur 1. Karta över Jönköpings ÄFO 3. I vardera röd ruta (1x1 km) inventerades ett slumpmässigt valt bestånd.

Tabell 1. Antal stammar per hektar.

	Tall	Gran	Björk	Övriga
Över halva medelmaxhöjden	965	1264	6077	336
Huvudstammar	812	1135	1437	29

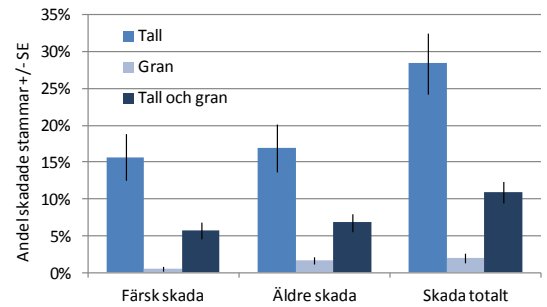
Figur 2. Skattad andel tall respektive gran bland huvudstammar.

RESULTAT OCH KOMMENTARER

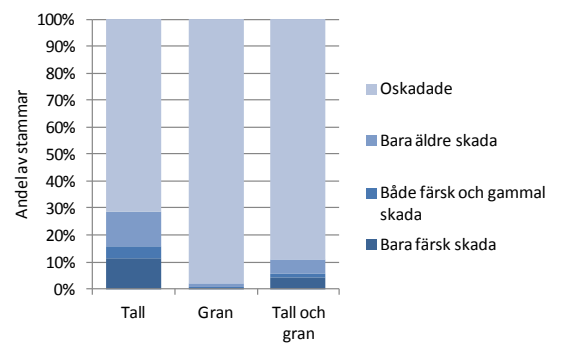
- Tätheten av tallstammar, högre än halva medelmaxhöjden, skattades till 965 stammar per ha (tabell 1). Motsvarande siffra för huvudstammar av tall var 812 (tabell 1).
- Andelen tall bland huvudstammar av tall eller gran var i genomsnitt för Jönköpings ÄFO 3 42% (figur 2).
- Genomsnittliga andelen huvudstammar av tall eller gran med färska skador var 6% (figur 3). På tall ensamt var andelen färska skador 16% och på gran 0,6%.
- Drygt 70% av tallhuvudstammarna saknade tecken på någon färsk och/eller äldre älgbetesskada (figur 4).
- De färska skadorna dominerades helt av toppskottsbetning. Stambrott och barknag utgjorde en försumbar andel av alla räknade skador. Inget bestånd var i genomsnitt högre än 3,0 m vilket troligen spelat roll i sammanhanget.
- Risken för att en *oskadad* tallhuvudstam skall skadas under ett år beräknades till 15%. Motsvarande siffra för en granhuvudstam var 0,3%. Dessa siffror kan användas för att grovt prognostisera hur många stammar man kan förvänta sig är oskadade när träden vuxit ur attraktiv beteshöjd.
- Om nuvarande skaderisk består kommer ett genomsnittligt bestånd efter 15 år att ha drygt 1200 oskadade huvudstammar per ha (figur 5). Omkring 140 av dessa förväntas vara tallstammar.
- En jämförelse mellan prognos och uppmätt utfall indikerar att den gångna vinterns skadenivå var högre jämfört med vad som generellt varit fallet under tidigare år (ses i figur 5 som att kurvan ligger under cirkeln). Man bör dock beakta att vissa gamla skador undgår upptäckt eller är svåra tolka vid inventeringen, vilket kan leda till underskattning av dessa (röd cirkel i figur 5 skulle i så fall ligga lägre ner).
- Andelen tallstammar där årets toppskott betats under försommaren (före inventering) skattades till 5%.

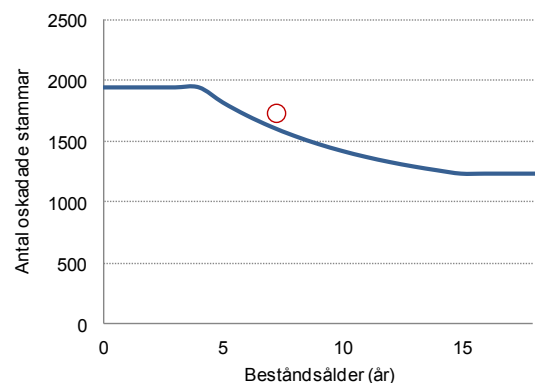
Foto: Johan Truvé

Figur 3. Skadefrekvens för färska skador, äldre skador och skador totalt för huvudstammar av tall, gran samt tall och gran.

Figur 4. Andel stammar och med och utan skador för huvudstammar av tall, gran samt tall och gran. Observera att summan av bara färska skador och både färska och äldre skador motsvarar färska skador i figur 2.

Figur 5. Prognos av antalet oskadade huvudstammar av tall och gran i ett genomsnittligt bestånd. Beräkningarna utgår från skattat antal stammar per ha och skattad skaderisk samt att skaderisken är konstant. Röd cirkel indikerar uppmätt nivå på antalet oskadade stammar i ett genomsnittligt bestånd.